



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 33. De privilegiis & excessibus privilegiatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

adversus ea, quæ jam ante nuntiationem facta sunt; nam eo casu recurrendum ad interdictum quod vi vel clam, vel aliud simile.

2. Fit autem nuntiatio novi operis vel ad conservandum jus nostrum, vel ad avertendum damnum, quod nobis inferitur, vel ad publicum jus servandum, l. 1. §. *nunc videamus*, juncto §. *nuntiatio D. eod.* Potestque fieri à quocumque, cujus interest nuntiare, proprio vel alieno nomine, & cuicumque existenti in opere novo extruendo, sive is sit servus, sive liber, sive dominus, sive faber, sive major, sive minor, sive masculus, sive femina; nam sufficit sic fieri, ut domino possit renuntiari.

3. Quòd ad formam attinet, tribus modis nuntiatur novum opus, vel simpliciter verbo, vel auctoritate magistratus seu Prætoris per publicam personam, vel denique per jactum lapilli in ipsum opus, l. *De pupillo* §. 10. *D. eod.* Et differunt hi modi, quòd in verbali nuntiatione possessor amittat possessionem, non autem qui nuntiat per Prætores vel jactum lapilli,

4. Effectus hujus nuntiationis utroque jure est, quòd, postquam nuntiatum est, ædificans desistere debeat à cœpto opere: alioqui si speret nuntiatione porro pergat, quidquid postea ædificatum fuerit, sive jure sive injuriâ, expensis ipsius ædificantis destrui jubeatur, c. 1. §. 2. *h. t. d. l. D. eod.* tum quia nuntiatio ista est quædam appellatio extrajudicialis, quâ pendente nihil attentandum est; tum quia facta nuntiatione, is, cui facta est, juris non facti via se tueri debet, id est Judicem adire & se illius jurisdictioni subjicere; ideoque si non adierit, ob contemptum judicis opus factum demoliri cogitur. Quod verum est, nisi notoriè constituerit nuntianti non competiisse ullum jus nuntiandi, aut periculum fuerit, aut nuntiatio (quæ debet fieri in re præfenti, id est eo loci, ubi novum opus fit) facta sit separatim ab opere, id est alio loco, quàm ubi opus fit: nam his casibus impunè sperni potest. Videatur plenius Gaill. 1. *Obs. 16.*

Ne tamen per ejusmodi nuntiationum opus aliquod temerè diutius impediatur, statutum est, ut novum opus nuntians intra tres menses probet opus in cœptum injuria constructum, d. c. 1. §. *ult. h. t.* Quibus peractis seu lapsis, ædificandi, oblata satisfactione de opere suis sumptibus

demolendo, in casum, quo injustè ædificatum pronuntietur, permittitur in opere cœpto pergere, d. c. *ult. §. l. unica Cod. eod.*

TITULUS XXXIII.

De Privilegiis & excessibus privilegiorum.

§. I.

De Privilegiis.

1. *Privilegium quid & quomodo à Beneficio ac Legibus distinguatur.*
2. 3. *Privilegia non extendenda extra personam, locum aut rem.*
4. *Privilegia quibus modis amittantur.*
5. *Ad privilegii substantiam non est necessaria scriptura.*

TRactatur hoc Tit. de Privilegiis in ordine ad delicta & excessus privilegiorum, vel potius de utrisque simul ex proposito: nam ut privilegia Clericis ac Religiosis concessa temerè violari non debent, ita neque delicta eorum manere impunita, qui privilegiorum limites excedunt, illique abutuntur.

Dicuntur autem Privilegia, quasi privatæ leges, can. 3. *Distin. 3.* quia scilicet alicui particulari personæ aut communitati seu corpori, vel loco, speciale ac singulare jus concedunt, ut colligitur ex d. can. 3. c. *Abbas inf. De verb. signif. & alia.* Addit communis sententia, contra jus; ut distinguat Privilegium à Beneficio Principis, quod speciale jus concedit secundum aut præter jus, non autem contra jus, Bart. in l. 1. *De jur. & facti ignor. & in l. fin. Cod. Si contra jus. &c. latè Jafon. in l. fin. n. 27. D. De Constitut. Principum.* Verum non videtur necessaria additio ista, cum sæpè unum pro alio sumatur, aut sub alio contineatur, tanquam species, uti privilegium sub beneficio, prout ostendit Suarez 8. *De Legibus c. 1. n. 5.* possitque privilegium etiam præter jus dari.

A cæteris autem legibus distinguitur privilegium, quod illæ jus commune statuant &

concedant, hoc verò jus singulare;

2. Et idè ad alios, quam quibus concessum est non extenditur, licet in alijs vel par vel major sit ratio, *c. Sanè 9. h. t. c. Privilegia De R. l. in 6. & alijs similibus.*

3. Similiter nec ad alia loca vel res, quam quæ privilegij tenore exprimuntur, producitur, *e. por- tis h. t. 1.* Idèdque exemptus, ratione certæ rei vel certi loci, non celsetur exemptus ratione alterius rei aut loci, *c. Cum Capella 16. h. t. quæ Constitutio est Innoc. III. cui inhxrendum esse peculiari- ter censuit Conc. Trid. Sess. 24. c. 11. de quæ hac re videri plenius potest W. c. y. in sua Analysis ad d. Cum capella ubi latè tractat de Capella Ducis- Burgundia, cujus in d. c. fit mentio, Hinc etiam exempti vel privilegiati, licet non teneantur nisi coram suo Judice respondere ad versarijs, tamen ratione delicti, contractus, aut rei, in loco non exempto, coram locorum Ordinarijs conveniri possunt, ubi vel deliquerint, vel contraxerint, vel res sua sita est, non etiam ratione domicilij, *c. Volentes h. t. in 6.**

Similiter privilegium monasterio indultum, ne Monachi ejus possint à quoquam interdici, suspendi vel excommunicari, accipiendum est de Monachis in ipso monasterio commorantibus, vel in Ecclesijs eidem quoad temporalia & spiritualia subjectis, non etiam de alijs, aut alijs missis, pura ad Ecclesias vel Prioratus subjectos Ordinarijs: quia tunc loci Ordinarius, non obstante privilegio vel qualitate monachali, etiam quoad prædicta in eos jurisdictionem exercere poterit, quamdiu ibi manent, *c. Quoniam 21. h. t. d. c. Volentes §. in eos autem; quæ est Constitutio Innoc. IV. quam & Conc. Trid. Sess. 7. c. 14. De re- format. innovandam censuit. Neque enim mo- nasterio aliquo per privilegium exempto à juris- dictione Ordinarij, ideo & capellæ, eidem mo- nasterio subjectæ, celseri debent exemptæ, *d. c. Cum capella & c. Ex ore 17. h. t. quia non faciliè præsumitur summus Pontifex jurisdictione Or- dinarij velle in aliquo derogare, nisi id in termi- nis expressum sit, c. Pastoralis 19. h. t. quia pri- vilegium, ut dixi, jus est singulare, quod neque ultra personas, neque ultra res, aut lo- ca, quam quibus datum est, extendi debet: ita ut non ulterius detrahat jurisdictioni Ordina- rij, quam discretè exprimit, & eatenus ces- set, quatenus contra illud præscriptum est in**

toto vel in parte. Sicque interpretandum venit, ut quantum fieri potest, non lædatur jus com- mune aut tertij, ut colligitur ex *l. Quoties Cod. de precibus Imp. offerantur, c. 1. & 2. sup. De presbyt. modo tamen per talem interpretationem non reddatur prorsus inutile, cap. in his 30. h. t.*

Quod si instrumentum privilegij perditum sit, per testes probati poterit, si modò delis- tribus deponant; primò, quod instrumentum privilegij aliquando extiterit; secundo, quod talis fuerit ejus tenor, qualis fuisse asseritur à privilegiato; tertio, quod illud fuerit sine vi- rio, *c. Cum olim 14. h. t.*

4. Amittuntur verò privilegia semel con- cessa plurimis modis, de quibus videre licet Pa- normit. in *c. Suggestum sup. De decimis, Felin. in c. Qua in Ecclesijs sup. De Constitut. Primò, amittitur privilegium morte privilegiati, si per- sonale sit, *c. Privilegium De Reg. Juris in 6. & alijs, Cæterum licet mandatum obitu mandan- tis finiatur, non tamen privilegium morte concedentis, quia privilegia principis perpe- tua sunt, & decet esse mentura, can. 1. & 2. xxv. q. 2. c. Decet De R. l. in 6. Sunt enim favores & gratiæ, quæ morte concedentis non extin- guuntur, ut colligitur ex *c. Si cui nulla De pra- bend. in 6. & alijs. Aliud dicendum, si conce- dens privilegium addiderit, Donec deceßero aut usque ad beneplacitum meum, Suarez d. loco c. 32. sub finem Ubi etiam n. 4. & seqq. do- cet, quando destructo loco, cui concessum est privilegium, finiatur, & restituto restituatur. Secundo per abusum, si privilegiatus suo pri- vilegio abutatur, aut aliorum privilegij deroget, *c. Dilecti 4. c. Vt privilegia 24. in princ. eod. Vide Suarez De legibus lib. 8. cap. 36. Tertio, lapsu temporis, quod privilegio constitutum est, *d. l. Quoties Cod. D. precib. Imp. offer. Sed hic modus obtinet tantum in privilegio temporali IV. Si privilegiatus contraveniat suo privile- gio. V. per delictum VI. si datum sit ad faciendum aliquid, eoque per decennium non utatur privilegiatus, datà utendi facultate & occasione, *arg. l. 1. D. De nundinis An verò privi- legium datum ad aliquid faciendum finiatur unico actu, vide Suarez d. lib. 8. c. 29. n. 7. VII. Contrarià præscriptione xxx. aut xl. anno- rum, *c. Si de terra 9. c. Accedentibus 15 h. t. Vi- de Suarez d. lib. c. 34. VIII, Cessante ex*******

toto causa finali, e. *Cum cessante sup. De appellat.* IX. Si incipiat alicui esse perniciosum, præertim ei, in cuius bonum datum, e. *Suggestum & ibi Gl. sup. De Decimis X.* per sententiam, latam contra privilegium, in iudicio exhibitum, qua non fuit appellatum, arg. e. *Suborta in fine & ibi Gl. sup. De sent. & rejudicata.* XI. Privilegium speciale prius tollitur per speciale posterius, faciens mentionem de priori, e. *Ceterum e. Cum ordinem sup. De rescriptis.* Similiter generale privilegium prius, sicut & mandatum, per posterius speciale tollitur, licet prioris generalis nullam faciat mentionem, e. 1. & e. *Pastoralis sup. De rescriptis.* Speciale verò privilegium non tollitur per subsequens generale, nisi de eo mentionem fecerit, d. cap. *Cum Ordinem* nam species semper derogat generi, sive præcedat, sive sequatur, Abb. in e. 1. *sup. De rescriptis XII.* Per renuntiationem tacitam vel expressam, de qua, quomodo fieri possit vel non, vide Suarez d. lib. e. 33. *cum aliis, quos citat.* XII. Per revocationem, de qua vide eundem Suarez d. lib. e. 37. *cum alijs quos citat.* Quid autem dicendum sit, quando locus unus vel Ecclesia alteri unitur, vide Glor. & Hostias. in e. 1. *sup. Ne sede vacante, &c.*

5. Denique licet privilegium sit rescripti species, ad substantiam tamen ejus non requiritur scriptura, ut satis colligitur ex *can. Institutiones xxv. q. 2. Clement. Dudum De sepulturis* ubi, gratias aut privilegia, verbo aut scripto concessa, & ibi. *Glor. ac De extravag. DD. Dominici De s. v. n. & remiss. ubi, tam verbo quam scriptis concessis exinde literis, vel non: & iterum, quas concedi quomodolibet impoſterum continget verbo, ut teris, &c.* Subinde tamen requiritur scriptura ad privilegii probationem.

§. II.

De Excessibus privilegiatorum.

1. *Privilegia prava interpretatione nõ extendenda.*
2. *Privilegia Regularium quatenus limitata aut limitanda.*

Quamvis ad excessus privilegiatorum attinet, de quibus quatenus privilegiati sunt, hoc Tit. agitur, sciendum, hujusmodi excessum non esse aliud, quam privilegiorum abusum. Nam sicut privilegium alicui datum aequè directè neque indirectè est à quoquam

violandum, e. *Quando 26. h. t.* nec maligna interpretatione ita restringendum, ut privilegiato profus sit inutile, e. *in e. 30. h. t.* ita è diverso privilegiati non debent pravà interpretatione privilegia sua, contra & præter mentem concedentis, in alterius præjudicium producere & extendere. Et propterea exemptus per privilegium à jurisdictione Ordinarij non licet Ecclesias vel decimas de manu laicorum sine consensu Diccæſani recipere, e. 3. *hoc tit.* Similiter non licet excommunicatos nominatum vel interdictos ab Episcopo admittere ad divina vel sepulturam, d. e. 3. §. *Excommunicatos & c.* Ad hoc h. tit. nec in Ecclesijs suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, Presbyteros, inconsulto Episcopo, instituere vel destituere, d. e. 3. §. *in Ecclesijs.* Hinc etiam exemptus in loco non exempto construere Ecclesiam non potest absque licentia Episcopi, & si de factò construxerit, cedit jure Episcopi, e. *Cum olim 14. h. t.* Denique confratres exemptorum seu ipsorum oblati, nisi se ad eos in totum transfulerint, nullatenus eximuntur ab Episcopali jurisdictione, d. e. 3. §. *De confratribus: & quicunque privilegijs suis quoquo modo abutuntur, vel aliorum privilegijs derogant suis privandi sunt, e. Dilecti 4. & c. Vi privilegia in princ. 24. h. t.*

2. Cæterum licet Regulares varijs summorum Pontificum privilegijs à jurisdictione Ordinatariorum sint exempti, prout videlicet ex eorum privilegijs, latè collectis & explicatis apud Eman. Roder. *Quæst. Regular. te. 1. à q. 45.* omnesque tam Mendicantes quam non mendicantes sua sibi privilegia communi-cent, illisque æqualiter, etiam uni tantum Ordini concessis, gaudeant: in plurimis tamen ista eorum privilegia fuerunt à diversis Pontificibus restricta & limitata, speciatim ab Innoc. III. in Conc. Lugdunensi, Bonif. VIII. *totò h. 1. in 6.* Conc. Constantiensi Sess. 43. Leone X. in Conc. Lateranensi, cujus Constitutionem, eundem an. 1516. refert Pias, 2. p. e. 3. a. 6. n. 5. ac novissimè per Conc. Trid. prout videlicet tum apud Pias. d. loco, ubi ex professo tradit casus, quibus non obstantibus suis privilegijs, subsunt jurisdictioni Episcoporum, tum apud Eras. Choquier. *Tract. De jurisd. Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45.* ubi ejusmodi casus 116. enumerat. Videtur etiam Zyp. h. t. qui n. 2. refert ex Choppino à Se-

Senatu Parisiensi si iudicatum, huiusmodi exemptionem non extendi ad iura quaedam honorifica: Episcopo in Ecclesia exempta ad iudicatum eminentiorem sedem: sacrum concionandi munus aut Concionatoris dandi arbitrium, in requisito Canonico collegio, & jus dimissorias litteras tribuendi, cum libero in concessum Capitulo in introitu, quoties de Ecclesia commodis obsequiove Principi debito Concilium iniretur. Insuper tradit quod licet sacra Congregatio censuerit, Regulares Canonicos, qui de mandato suorum Superiorum Parochiali Ecclesia suo monasterio unita, deserviunt, si delictum commiserint, curam animarum aut administrationem Sacramentorum non concernens, non posse ab Ordinario, sed tantum a superiori Regulari puniri (quod quomodo concordet cum *e. 3. sess. 6. Conc. Trid.* se non videtur: nihilominus in his partibus possessio habeat, ut qui in cura extra monasterium stant, plenius subjantur correctioni ordinariae. Addit ex Gonzales ad Reg. VIII. *Canell. Gregorium XIII.* statuisse non licere Canonicis regularibus congregationis Lateranensis habere beneficia curata in perpetuum vel etiam ad tempus absque dispensatione summi Pontificis. Et ita tunc praxim Romanae Curiae habere, ut qualescumque Monachi sine dispensatione Papae beneficia curata obtinere non possint. Quamvis autem exempti ab Episcopo excommunicari nequeant, nisi in casibus, in quibus Conc. Trid. vult cessare eorum exemptiones: *ult. Sess. 25. Bulla Pii V. incip. in Principis 1565. 24. Febr.* tamen in casibus, in quibus a Jure excommunicantur, citari possunt, & declarari excommunicati & vitandi *Zyp. h. t. in fine.*

TITULUS XXXIV.

De purgatione Canonica.

1. Purgatio duplex Canonica & vulgaris.
2. Canonica quomodo fiat.
3. 4. Compurgatores quot & quales assumendi.
5. Poena deficientis in purgatione.
6. Purgatio quando permitti debeat.

TRactatu criminum absoluto, restat posterius hujus libri caput de poenis, quibus ea coercerentur & puniantur. Verum cum poena

in flagi nequeat, nisi crimine luce meridiana clarius probato. *ult. Cod. de probat. & tamen deficientibus accusationibus vel probationibus, crimina manere impunita reipubl. perniciosum sit.* introducta est purgatio, qua reus de objecto sibi crimine se purgat seu excusat: sic enim accipitur hoc loco Purgatio, estque duplex, Canonica, & vulgaris.

1. Purgatio Canonica est innocentiae alicujus criminis, de quo quis diffamatus est, Canonice facta ostensio, seu demonstratio. Colligitur *ex e. 2. 3. & 4. h. t.* Vocatur Canonica, eo quod a sacris Canonibus inventa & prodita sit, *toto h. t. Decretal.* contra Vulgarem.

2. Ea fit hoc modo: In primis reus, tactis sacrosanctis Evangelii, jurat se crimen obiectum non perpetrasse, nec per se, nec per subditam seu tertiam personam, neque aliquem suo nomine se sciente commisisse, *e. Quoties 5. h. t.* modo fide dignus sit: nam hoc juramentum nec temere nec nisi fide dignis deferri debet & solet.

3. Insuper adhibet sibi compurgatores, inter quos duodecim, interdum septem, interdum pauciores, pluresve, *e. 8. & 10. h. t.* pro arbitrio scilicet iudicis, qui pro qualitate delicti, personae, rei compurgatorum numerum determinabit, vel etiam, ubi ita videbitur, compurgatores omittere, *d. c. 8. in V. sicut expedire, e. Significasti in V. juxta arbitrium tuum sup. De adult. & alia. Quinimo* quandoque ipse rei, si levior sit diffamatio, simplici negatione contentus erit. Plane in *can. Qui presbyterum xvii. q. 4.* statuitur, ut qui presbyterum occiderit, si liber sit, cum septuaginta duobus juret (magno sane numero, nisi forte legendum sit duodecim, ut ab i Codices habent: si autem servus, super duodecim vomeres ferventes se expurget; quae est purgatio vulgaris, postmodum ab Honorio III. damnata, *e. ult. inf. De purgat. vulgari.*

4. Debent autem hi compurgatores esse vicini: probatae & honestae vitae, *cap. Cum dilectus 11. h. t.* saltem de nullo crimine condemnati vel suspecti, *e. Constitutus 9. h. t.* qui reum familiariter noverint, *e. Cum P. 7. hoc in.* & jurare, tactis sacrosanctis Evangelii, se credere, reum crimen obiectum non commisisse, & verum jurasse. Unde hoc juramentum compurgatorium est credulitatis: rei vero qui se purgat veritatis, *d. c. Quoties e. De testibus 13. h. t.*

R 11 3

5. Quod